

175 LAT OGRODU BOTANICZNEGO UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

175th Anniversary of the Botanic Garden of Warsaw University

Marta BEBŁOWSKA*, Hanna WERBLAN-JAKUBIEC**

* Zakład Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Warszawskiego, Al. Ujazdowskie 4, 00-478 Warszawa

**Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego, Al. Ujazdowskie 4, 00-478 Warszawa

W okresie, w którym Warszawa była stolicą Królestwa Kongresowego, posiadającego narzuconą konstytucję, kiedy godność króla Polski nosił rosyjski car, myśl o utworzeniu w stolicy Ogrodu Botanicznego zdołała się ucieleśnić. Stało się to w dużej mierze dzięki wpływom takich postaci Oświecenia jak Stanisław Kostka Potocki i Stanisław Staszic, których podpisy widnieją na licznych dokumentach naszego Ogrodu. Stanisław Kostka Potocki, ówczesny minister Komisji Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, powiększał i umacniał zdobycze dawnej Komisji Edukacji Narodowej i to właśnie On uzyskał od carskiego namiestnika pozwolenie na utworzenie Ogrodu Botanicznego "dla użytku naukowego Uniwersytetu Królewsko-Warszawskiego". Po kilku latach zastanawiania się nad lokalizacją Ogrodu wyznaczono na ten cel duży fragment Parku Łazienkowskiego, tzw. Łazienki Górne lub Łazienki Północne. Nastąpiło to w roku 1818, czyli 175 lat temu. Dla uczczenia tej rocznicy i podsumowania "użytku naukowego" Ogrodu zorganizowano konferencję nt. "Rola ogrodów botanicznych w edukacji".

Konferencja odbyła się w Warszawie w dniach 20-21 maja 1993 roku. Honorowemu Komitetowi Organizacyjnemu przewodniczył Rektor Uniwersytetu Warszawskiego prof. dr hab. Andrzej Kajetan Wróblewski. Imprezę sponsorowały trzy firmy od wielu lat związane

z Ogrodem Botanicznym UW: Bazarnik Co, firma dostarczająca stempli, emaliowanych etykiet i tablic informacyjnych, LeMat s.c. - firma komputerowa odpowiedzialna za jakość maszyn i programów użytkowych w Ogrodzie oraz Schering AG - producent środków ochrony roślin przed chwastami i szkodnikami.

W konferencji uczestniczyło 120 osób. W większości byli to pracownicy krajowych Ogrodów Botanicznych, Arboretów i Instytutów Naukowych, członkowie Polskiego Towarzystwa Botanicznego, przedstawiciele sponsorujących firm i osoby bezpośrednio związane z działalnością Warszawskiego Ogrodu. Nie zabrakło również gości z Czech i Ukrainy. W programie konferencji znalazły się obrady plenarne, sesja plakatowa, wycieczka do szkółek drzew w Podzamczu koło Maciejowic, bankiet i wystawa. Konferencję rozpoczęło wystąpienie J. M. Rektora Uniwersytetu Warszawskiego prof. dra hab. Andrzeja Kajetana Wróblewskiego, który wręczył nagrody zasłużonym pracownikom Warszawskiego Ogrodu, a panu Zbigniewowi Wąsikowi, ofiarodawcy cennego zbioru książek o tematyce botanicznej, medal Uniwersyteu Warszawskiego. Wykłady wstępne wygłosili: przewodniczący Komitetu Badań Naukowych prof. dr hab. Witold Karczewski, mgr inż. Witold Lenkiewicz - przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Ogrodnictwa oraz prof. Tomasz Majewski, który krótko omówił

historię Ogrodu Botanicznego. Wykłady plenarne dotyczyły przede wszystkim realizacji planów edukacyjnych w Ogrodach Botanicznych.

Ogrody Botaniczne gromadzące liczne krajowe oraz obce gatunki i odmiany roślin stwarzają ogromne możliwości prowadzenia różnorodnych form kształcenia przyrodniczego. Najczęściej są to zajęcia z botaniki, w których wykorzystywane są materiały edukacyjne przygotowane przez pracowników Ogrodu, kursy edukacyjne dla nauczycieli biologii lub tematyczne wycieczki sezonowe. Nowe formy kształcenia przedstawiła dr Hanna Werblan-Jakubiec informując o współpracy Warszawskiego Ogrodu Botanicznego z Centrum Edukacji Ekologicznej oraz o warsztatach prowadzonych dla stypendystów Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci. Prof. dr hab. Aleksander Łukasiewicz zwrócił uwagę na konieczność umiejętnego projektowania i realizowania ekspozycji służących popularyzowaniu wiedzy botanicznej i ogrodniczej. Poruszono również problem szkoleń prowadzonych przez specjalistyczne placówki. Rolę Ogrodu Botanicznego Instytutu Roślin i Przetworów Zielarskich w szkoleniu zielarzy, fitoterapeutów i plantatorów ziół podkreślał plakat przygotowany przez prof. dra hab. Jana Kozłowskiego i mgr Danutę Szczygłewską. Pani mgr Magdalena Malewska omówiła potrzebę udzielania praktycznych porad dotyczących uprawy ziół i ich leczniczego wykorzystania. W przypadku dużego zainteresowania społecznego zaproponowała organizowanie wykładów i kursów ziołolecznictwa. Mgr inż. Włodzimierz Majtkowski podał ciekawe informacje na temat praktycznego wykorzystania traw z kolekcji Ogrodu Botanicznego IHAR w Bydgoszczy. Duże zainteresowanie wzbudził referat dra Karola Węglarskiego o organizacji ogrodów botanicznych dla niewidomych. Pokazano też wyśmienity i cenny dydaktycznie film dr Marii Lankosz-Mróz pt. "Storczyki". Podczas sesji plakatowej pracownicy Ogrodu Botanicznego UW prezentowali wyniki prac badawczych i najciekawsze kolekcje roślinne. Na otwarcie

wystawy prac pani prof. Aliny Skirgiełło i historycznej dokumentacji Ogrodu przybyli wojewoda warszawski pan Bohdan Jastrzębski i prezydent Warszawy pan Stanisław Wyganowski. Po zwiedzeniu szklarni i parku uczestnicy konferencji wzięli udział w przyjęciu, które odbyło się w sercu Ogrodu, nieopodal fontanny.

W drugim dniu konferencji, jej uczestnicy mieli przyjemność zwiedzić kolekcję i szkółkę drzew w Podzamczu koło Maciejowic. Została ona założona na początku XIX w. w maciejowickich dobrach rodziny Zamojskich. Ordynat Stanisław Zamojski stosował tam nowoczesne metody prowadzenia gospodarstwa wiejskiego i leśnego. Już w 1808 roku wydano pierwszy cennik szkółkarski, a od 1889 roku Podzamecze stało się największą tego rodzaju firmą w całym imperium rosyjskim. Drzewa i krzewy z Podzamecza trafiały nie tylko do Warszawskiego Ogrodu Botanicznego, ale aż na Syberię i do Chin! Sława podzameckich szkółek docierała do nadbałtyckich krajów i do Azji Środkowej. W Podzamczu przed pierwszą wojną światową wyhodowano około 60 odmian ogrodowych drzew i krzewów. W okresie międzywojennym szkółki utraciły wiele ze swej świetności, a po drugiej wojnie światowej przestały istnieć jako specjalistyczny zakład ogrodniczy. Do dziś jednak można tu podziwiać niezwykle cenne okazy rzadkich i oryginalnych odmian roślin. Gościom konferencji prezentował je mgr Wiesław Gawryś. W drugiej części wycieczki botanicznej uczestnicy zwiedzili torfowiskowy rezerwat Bocianie Bagno na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego.

175. rocznica powstania Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Warszawskiego stała się nie tylko okazją do integracji środowisk zainteresowanych edukacją botaniczną. Zaowocowała także wydaniem przez Poczte Polską okazjonalnej karty pocztowej wg projektu pana Alojzego Balcerzaka i przygotowaniem koszulek reklamowych z nadrukiem. Obchody rocznicowe przyczyniły się w znacznym stopniu do zwiększenia popularności Ogrodu.